

مواضع رهبر معظم انقلاب در خصوص تحریم‌ها
و دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۲۶۲۸

آبان‌ماه ۱۳۹۱

دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۲	گفتار اول - مواضع رهبر معظم انقلاب در خصوص تحریم‌ها
۳	۱-۱. مقاومت فعال در برابر ارباب و تهدید
۶	۱-۲. پیشگیری از بروز و ظهور تعارض میان مسئولان
۶	۱-۳. روشنگری در خصوص اهداف و ماهیت تحریم‌های اعمالی علیه جمهوری اسلامی ایران
۷	۱-۴. مزیت‌سازی از تحریم‌ها
۱۰	۱-۵. پرهیز از بزرگنمایی گستره جغرافیایی تحریم
۱۰	۱-۶. تقویت اعتماد به نفس نیروهای مسلح و نخبگان علمی کشور
۱۱	۱-۷. اتخاذ تمهیدات لازم برای اجرای اقتصاد مقاومتی
۱۲	۱-۸. اتخاذ تدابیر مناسب برای دور زدن تحریم‌ها
۱۲	گفتار دوم - مواضع رهبر انقلاب در خصوص موضوع هسته‌ای
۱۲	۲-۱. پرهیز از رویکرد وادادگی و انفعالی در دفاع از حقوق هسته‌ای ملت
۱۳	۲-۲. برقراری موازنه راهبردی در مذاکرات هسته‌ای
۱۴	۲-۳. حمایت از مذاکرات سازنده در فضای بدون ارباب و تهدید
۱۵	۲-۴. بومی‌سازی تأمین سوخت هسته‌ای
۱۶	۲-۵. خروج انحصار دانش هسته‌ای از بین چند قدرت سلطه‌گر
۱۷	۲-۶. روشنگری در خصوص استفاده ابزاری آمریکا از سازمان‌های نظارتی خلع سلاح
۱۷	۲-۷. تنویر افکار عمومی از دلایل واشنگتن برای اعمال فشار بر سیاست‌های هسته‌ای ایران
۱۹	۲-۸. تبیین اهمیت دانش هسته‌ای در منظومه امنیت ملی
۱۹	۲-۹. تصریح بر جا نداشتن تسلیحات اتمی در اسلام
۲۰	۲-۱۰. تأثیر نداشتن ترور دانشمندان هسته‌ای در اراده ملی
۲۱	۲-۱۱. تأکید بر خلع سلاح هسته‌ای فراگیر و جهانشمول
۲۱	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۳	منابع و مأخذ

مواضع رهبر معظم انقلاب در خصوص تحریم‌ها و دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

چکیده

یکی از گام‌های لازم برای مدیریت نرم‌افزاری دیپلماسی هسته‌ای، ترسیم نقشه راه عملیاتی با استناد به اسناد بالادستی و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب است.

قانون اساسی، سند چشم‌انداز در افق ایران ۱۴۰۴، مصوبات مجلس شورای اسلامی، سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری، نقشه جامع علمی کشور و قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه از مهمترین اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شوند.

افق مذاکرات دیپلماتیک با گروه ۵+۱، تحریم‌ها و تهدیدهای نظامی سه مؤلفه‌ای هستند که در منظومه راهبرد دیپلماسی هسته‌ای قرار می‌گیرند. در این میان احصا و طبقه‌بندی بیانات و مواضع رهبر فرزانه انقلاب در خصوص تحریم‌ها و راهبرد هسته‌ای از مؤلفه‌هایی هستند که نقش بنیادینی را در ترسیم نقشه راه مذاکرات احتمالی و هم‌افزایی ظرفیت‌های نظام برای مقابله با تهدیدها ایفا می‌کند.

برخی مزیت‌های ترسیم مواضع رهبری در بخش هسته‌ای و تحریم‌ها عبارتند از:

- ریل‌گذاری مسیر حرکت دیپلمات‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه در شرایط حساس،
- پیشگیری از سیاست‌های جزیره‌ای،

- بسترسازی برای تدوین سند چشم‌انداز سیاست‌های هسته‌ای کشور در افق ایران ۱۴۰۴،

- مشخص شدن خطوط قرمز دیپلماسی هسته‌ای در مذاکرات آتی با گروه ۵+۱،

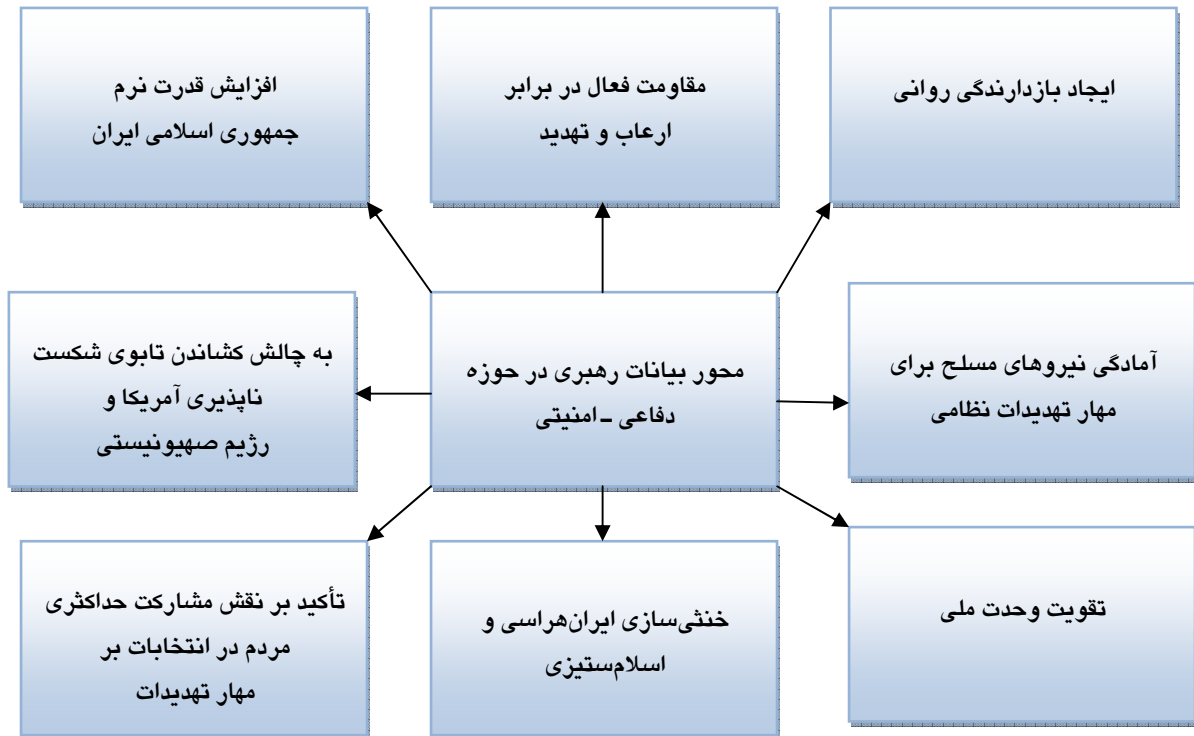
- تحکیم انسجام فکری - رویه‌ای میان ساختارهای مرتبط.

مقدمه

یکی از دلایل موفقیت نظام برای خروج از شرایط حساس امنیتی - سیاسی، نقش‌آفرینی مقام معظم رهبری در حوزه‌هایی است که به‌صورت مستقیم منظومه امنیت ملی را هدف قرار داده‌اند. در سال‌های بین ۱۳۵۷-۱۳۶۸ نیز نقش امام راحل در مهار فتنه‌های امنیتی و بحران‌های نظامی برجسته بود. نقش رهبری امام خمینی (ره) در مدیریت استراتژیک بحران به حدی بود که منافقین و مخالفان نظام برنامه‌ریزی می‌کردند پس از رحلت امام و شکل‌گیری خلأ رهبری، مقدمه بحران‌زایی را به‌وجود آورند ولی گزینش اصلح مجلس خبرگان در کوتاه‌ترین زمان، از شکل‌گیری تهدیدهای ناشی از خلأ رهبری پیشگیری کرد.

مهمترین ابعاد نقش رهبری در مدیریت بحران‌های دفاعی را می‌توان به صورت انگاره ۱ نشان داد:

انگاره ۱. ابعاد نقش آفرینی مقام معظم رهبری در حوزه مدیریت امنیت ملی

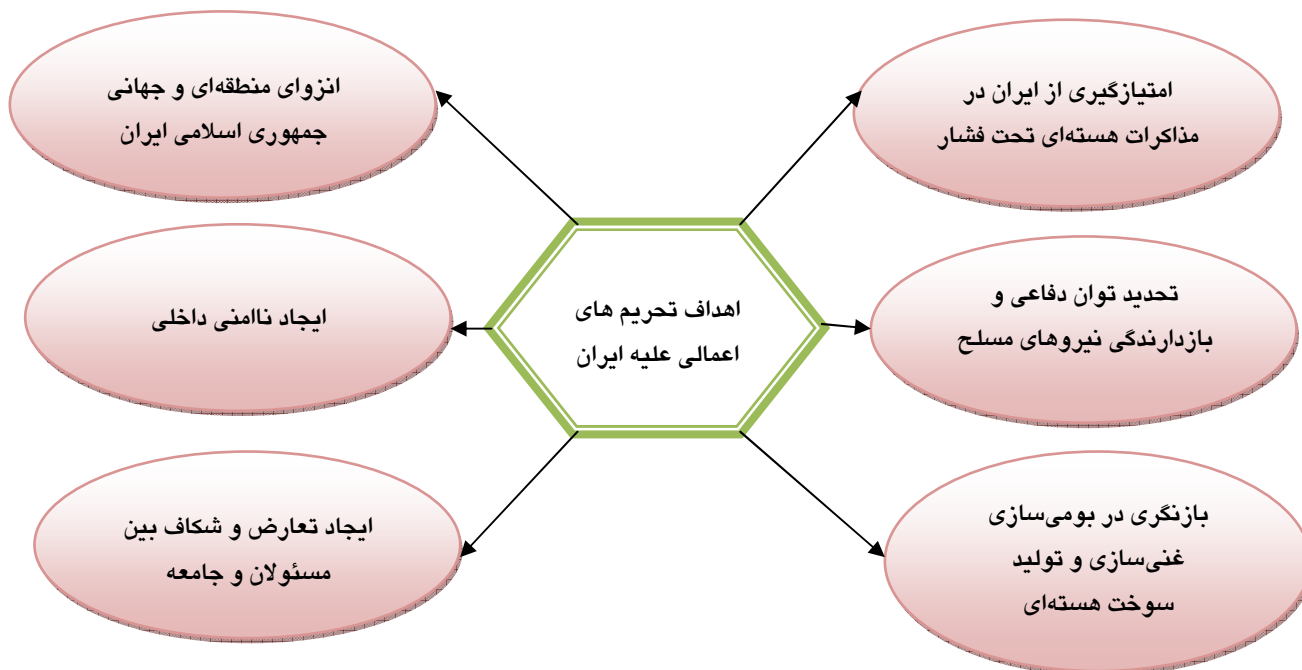
دیپلماسی هسته‌ای و تحریم‌ها نیز دو موضوعی هستند که به صورت مستقیم بر محیط امنیت ملی اثرگذارند و تکلیف محوری به بیانات رهبری، از ملزومات مدیریت دفاعی در این دو بخش محسوب می‌شوند.

گفتار اول - مواضع رهبر معظم انقلاب در خصوص تحریم‌ها

تدوین، تصویب و اعمال تحریم‌ها در سه قالب گفتمانی مقابله با تروریسم، حمایت از حقوق بشر و مقابله با تکثیر تسلیحات اتمی؛ یکی از مهمترین روش‌های تهاجمی مخالفان نظام برای تغییر سیاست‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. به همین دلیل یکی از بایسته‌های مدیریت راهبردی دیپلماسی هسته‌ای، تبیین بسته سیاستی عملیاتی برای حداقل‌رسانی آسیب‌ها و مزیت‌سازی از فرصت‌هاست. بررسی جنس و ماهیت تحریم‌ها بیانگر جهت‌گیری مرکز ثقل تحریم‌ها به سمت اهداف زیر است:

انگاره ۲. آماج هدفگیری تحریم‌های اعمالی علیه جمهوری اسلامی ایران

مواضع قاطعانه رهبری انقلاب در دو بخش تحریم‌ها و سیاست‌های هسته‌ای همانند یک سند بالادستی نقش مهمی را در حوزه‌های راهبردی ایفا می‌کند. بالطبع هر میزان شناخت متولیان امر با مواضع رهبری بیشتر باشد به همان میزان ظرفیت تهاجمی و تدافعی نظام برای خنثی‌سازی تهدیدات و تبیین پاداستراتژی منسجم افزایش می‌یابد. به همین دلیل در این گزارش تلاش شده با الهام‌گیری از رهنمودهای رهبر انقلاب، گام مثبتی برای ترسیم نقشه راه سیاست‌های هسته‌ای کشور برداشته شود. مهمترین محورهای بیانات رهبری برای مقابله با تصویب و اجرای تحریم‌های مصوب و بالقوه علیه جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

۱-۱. مقاومت فعال در برابر ارباب و تهدید

رهبر انقلاب تلاش آمریکا و متحدانش برای تغییر رفتار هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران را ناشی از تداوم سیاست‌های سلطه‌مآبانه آنان ارزیابی و تأکید می‌کنند شرایط امروز با شرایط پیش از انقلاب دچار تحول بنیانی شده است. سخنان مقام معظم رهبری از این منظر بیشتر مبتنی بر تغییر ساختار حاکم بر نظام بین‌الملل و از بین بردن شکاف بین نظام‌های سلطه‌گر و کشورهای در حال توسعه است. در همین ارتباط حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مخالفت آمریکا و متحدانش با بومی‌سازی فناوری هسته‌ای را بخشی از تحرکات غرب برای استمرار این شکاف نام برده و دیدار با پرسنل نیروی هوایی (۱۸ بهمن ماه ۱۳۸۴) تصریح کردند:

«آنها می‌خواهند ملت ایران این فناوری (هسته‌ای) را نداشته باشد؛ یعنی وابسته و عقب باشد، تا فاصله بین ملت‌های سلطه‌گر و دیگر ملت‌ها هرگز کم نشود. معلوم است که این حرف، برای ملت ایران قابل شنیدن نیست؛ قابل تحمل نیست. این ملت را با دورانی که سفیر آمریکا و سفیر انگلیس در تهران با محمدرضا شاه می‌نشستند و می‌گفتند و او ناگزیر بود عمل کند و عمل می‌کرد، نمی‌شود مقایسه کنند؛ آن دوران، گذشت»^۱.

رهبر انقلاب یکی از روش‌های غرب برای تغییر رفتار هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران را ارائه سیگنال‌های غیرواقعی از ماهیت و اهداف برنامه‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران نام می‌برند. همچنین ایشان بارها تصریح کرده‌اند، مقاومت در برابر سلطه غرب موجب تقویت کد راهبردی ایران در معادلات جهانی و منطقه‌ای و معرفی ایران به‌عنوان الگوی مقاومت برای سایر کشورها شده است. از طرفی مقاومت در برابر ارباب و تهدید، قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در نگاه ناظران و تحلیلگران خارجی را نیز افزایش داده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای همچنین در خصوص سیاست‌های دوگانه شورای امنیت سازمان ملل، به نقش این نهاد در هشت سال جنگ تحمیلی اشاره می‌کند. مواضع رهبری در خصوص سیاست‌های دوگانه شورای امنیت یکی از کدهایی است که ضرورت تغییر ساختار شورای امنیت را افزایش می‌دهد. در همین راستا رهبر فرزانه انقلاب در صحن جامع رضوی مورخ اول فروردین ماه ۱۳۸۵ هرگونه کرنش و عقب‌نشینی از حقوق هسته‌ای ملت را قاطعانه رد کرده و انصراف ایران از بومی‌سازی فناوری هسته‌ای را زمینه‌ای برای عقبگرد از راه توسعه و پیشرفت ارزیابی می‌کنند. ایشان در بیانات خود در صحن جامع رضوی فرمودند:

«انرژی هسته‌ای و فناوری هسته‌ای حق مسلم شما ملت ایران است و هیچ‌کس حق ندارد از این حق مسلم صرف‌نظر کند و کوتاه بیاید. دشمن شبهه‌پراکنی می‌کند و یک عده‌ای هم نادانسته، شاید بعضی هم دانسته، همین حرف‌های دشمن را در داخل پروبال می‌دهند. حقیقت قضیه این چیزی است که من به شما عرض کردم. امروز اگر شما این حق را به چنگ نیاورید، ده‌ها سال ملت ایران به عقب خواهد رفت و عقب‌مانده خواهد ماند. هیچ فرد مسئولی، هیچ پیرو پیامبر اعظم راضی نخواهد شد. دنیا هم این حق را قبول دارد. حالا تهدید شورای امنیت کردند، انگار شورای امنیت آخر دنیاست. ما هم شورای امنیت چشیده هستیم. در جنگ تحمیلی، آن روزی که عراقی‌ها چند هزار کیلومتر خاک ما را زیر پا داشتند، همین شورای امنیت قطعنامه صادر کرد که بایستی جنگ را تمام کنید، دفاع و مقاومت نکنید؛ ما همچون برخلاف مصالح کشورمان بود، قبول نکردیم. هر وقت برخلاف مصالح کشور باشد، قبول نمی‌کنیم. ملت ما ایستاده است. جوانان ما ایستاده‌اند، خوشبختانه مسئولین ما با نشاط ایستاده‌اند، خدا پشتیبان ماست و

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2857>

اقتدار آینده کشور ما امروز در گرو تصمیم و همت مسئولان و مردم ماست. به توفیق الهی، به کمک همت و اراده و عزم بلند مردم و به تأیید ولی عصر (ارواحناfadeh) بر این حق پافشاری خواهیم کرد و آن را با همه وجود به چنگ خواهیم آورد».

رهبری انقلاب همچنین ضمن اشاره به کاریکاتوریسم تبلیغاتی غرب، بر ضرورت مقاومت در برابر فشارهای لایه‌ای غرب تأکید فرمودند. ایشان وادارسازی تهران به رویکرد انفعالی را یکی از دلایل افزایش جنگ تبلیغاتی غرب نام می‌برند. برای مثال در خطبه‌های نماز جمعه ۱۵ بهمن‌ماه ۱۳۸۹ صراحتاً فرمودند:

«البته خود غربی‌ها اشتباهات سیاسی داشتند؛ این اشتباهات سیاسی هم به جمهوری اسلامی کمک کرد. ببینید، در همین قضیه هسته‌ای، غربی‌ها اشتباه کردند. برای اینکه با قضیه هسته‌ای ایران مقابله کنند، آن را بزرگ کردند، جنجال کردند، فشار آوردند که باید جمهوری اسلامی از قضیه هسته‌ای عقب‌نشینی کند. خوب، در طول این هفت سال - هفت سال است که آنها دارند تلاش می‌کنند - دو چیز برای مردم دنیا روشن شد: یکی اینکه ایران توانسته است در قضیه هسته‌ای پیشرفت‌های غیرقابل انتظاری پیدا کند. دوم اینکه ایران با همه این فشارها ایستاده و عقب‌نشینی نمی‌کند. خوب، این به نفع ملت ایران بود. حالا همه دنیا می‌دانند که آمریکا، اروپا و دستیارانشان با همه فشاری که آوردند، نتوانستند بر جمهوری اسلامی فائق بیایند و او را به عقب‌نشینی وادار کنند. این به دست خود دشمنان ملت ایران شناخته شد؛ یعنی کمک شد به معرفی ملت ایران».^۱ رهبر انقلاب، تصور غرب از عقب‌نشینی ایران در شرایط تهدید و ارباب را خطای استراتژیک آنان دانسته و به صراحت تأکید فرموده‌اند فشارها همانند کاتالیزوری عزم متولیان امر برای ایفای حقوق هسته‌ای ملت را دوچندان می‌کند. ایشان در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام مورخ ۳ مردادماه ۱۳۹۱ تصریح کردند:

«خودشان (آمریکا و متحدانش) هم می‌گویند ما بایستی این کارها را بکنیم این فشارها را وارد کنیم این محاصره را بکنیم این تحریم را بکنیم تا مسئولان جمهوری اسلامی در محاسبات خودشان تجدیدنظر کنند. من عرض می‌کنم ملاحظه واقعیت‌ها نه فقط موجب می‌شود ما در محاسبات گذشته‌مان تجدیدنظر نکنیم، بلکه ما را به درستی راهی که پیمودیم و راهی که انقلاب جلوی ما گذاشته مطمئن‌تر می‌کند».^۲

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7772>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>

۲-۱. پیشگیری از بروز و ظهور تعارض میان مسئولان

رهبری نظام یکی از دلایل اتخاذ گزینه اربعاب و تهدید توسط واشنگتن را ایجاد تعارض و شکاف بین کارگزاران نظام و مردم نام‌برده و بر همدلی متولیان امر در حوزه‌های راهبری تأکید فرموده‌اند. ایشان در دیدار مردم اصفهان در عید قربان مورخ ۲۶ آبان‌ماه ۱۳۸۹ ایجاد شکاف در میان ملت، به جان هم انداختن آحاد ملت، فاصله ایجاد کردن بین توده عظیم مردمی کشور با مسئولین ایجاد سوءظن ایجاد بگوگو بر سر قضایای هیچ‌وپوچ را بخشی از سیاست‌های خصمانه آمریکا در بخش هسته‌ای عنوان کردند.^۱

۳-۱. روشنگری در خصوص اهداف و ماهیت تحریم‌های اعمالی علیه جمهوری اسلامی ایران

رهبر فرزانه انقلاب، عصبانیت و تحریم‌های متراکم آمریکا و متحدانش را حامل این نوید می‌داند که جمهوری اسلامی ایران راه خود را به‌درستی برگزیده است. ایشان موضوع هسته‌ای را تنها بهانه‌ای برای به چالش کشاندن اراده ملی ارزیابی می‌کنند. در سیاست‌های غرب، هدف ابزار را توجیه می‌کند. بر این اساس، هدف آمریکا مقابله با ملتی است که خواهان استقلال است و ابزار آن نیز اعمال تحریم با مانور بر سه گفتمان مقابله با تروریسم، حمایت از حقوق بشر و مقابله با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار دانشمندان هسته‌ای مورخ ۲ اسفندماه ۱۳۹۰ تصریح کردند:

«فشار تحریم و تهدید و ترور و اینها - نشانه ضعف اینهاست؛ این نشان می‌دهد که هرچه آنها می‌کنند، ملت ما را مستحکم‌تر و پایدارتر می‌کند. ملت می‌فهمد که درست به خال زده، می‌فهمد که هدف را درست انتخاب کرده، حرکت را خوب پیش برده؛ لذا دشمن را عصبانی و خشمگین کرده این حرکت هم فقط حرکت هسته‌ای نیست. خب، امروز بهانه آنها بهانه هسته‌ای است؛ تحریم می‌کنند، به بهانه هسته‌ای. مگر چند سال مسئله هسته‌ای در کشور ما مطرح است؟ سی سال است که تحریم‌ها وجود دارد. آن وقتی که مسئله هسته‌ای نبود، چرا تحریم می‌کردند؟ مسئله، مسئله مقابله و معارضة با ملتی است که خواسته است مستقل باشد، خواسته زیر بار ظلم نرود، خواسته ظالم را افشا کند و در مقابل ظلم ظالم بایستد و این پیام را به همه دنیا بدهد.»^۲

رهبر انقلاب یکی دیگر از اهداف طراحان و مجریان تحریم را زیر سؤال بردن اسلام به‌عنوان دینی الهام‌بخش برای اداره کشور نام می‌برند. ایشان در بیانات خود در دیدار هزاران نفر از مردم آذربایجان شرقی در ۲۷ بهمن‌ماه ۱۳۸۹ تصریح نمودند:

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=byanat&id=7585>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=byanat&id=9182>

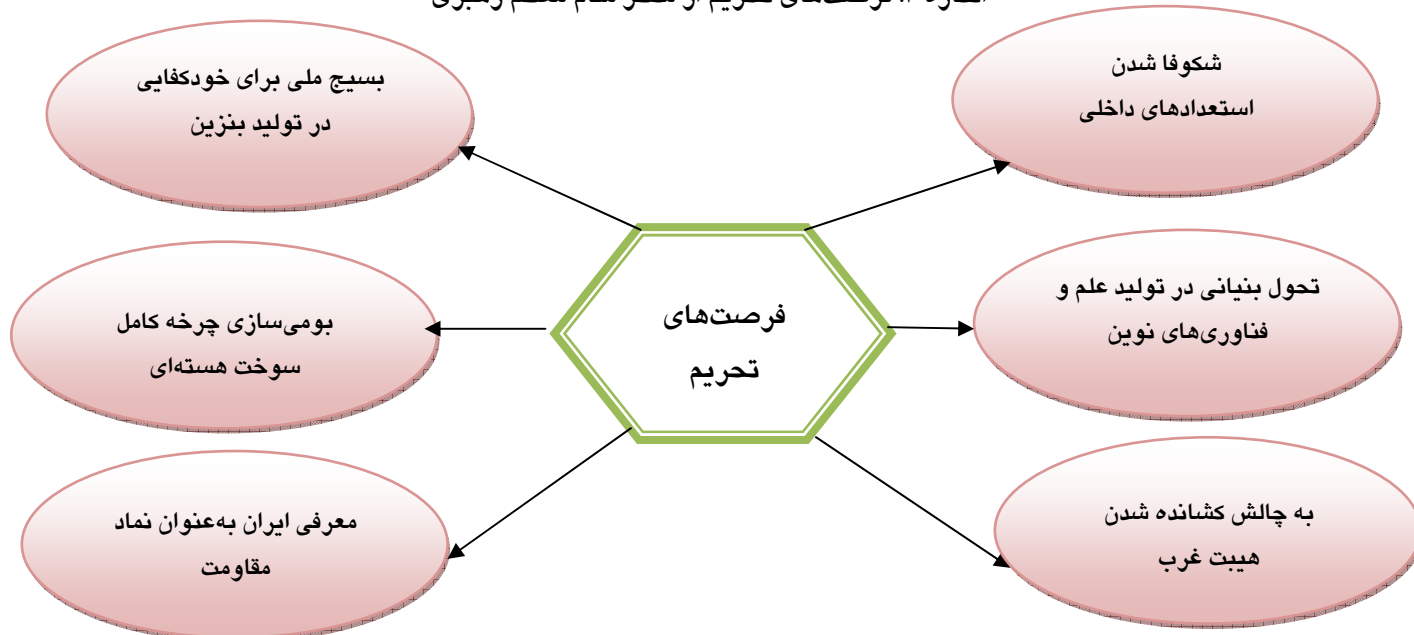

«تحریم می‌کنند برای اینکه به خیال خودشان کشور را از لحاظ اقتصادی ضعیف کنند تا دیگران نگاه کنند بگویند اسلام ملت را از لحاظ اقتصادی به عقب می‌راند. دانشمندان را ترور می‌کنند تا حرکت علمی را متوقف کنند تا ملت ایران نتواند حرکت عظیم و پیشرفته علمی خودش را که به برکت اسلام و انقلاب است روی دست بگیرد و به دنیا نشان بدهد به امت اسلامی نشان بدهد».^۱

۴-۱. مزیت‌سازی از تحریم‌ها

یکی از الزامات مدیریت راهبردی تحریم، به حداقل‌رسانی آسیب‌ها و مزیت‌سازی از فرصت‌هاست. در همین چارچوب رهبری نیز در رهنمودهای خود متولیان امر را به مزیت‌سازی از تحریم‌ها فراخوانده‌اند.

انگاره ۳. فرصت‌های تحریم از منظر مقام معظم رهبری

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=7808>

رهبری انقلاب سپردن امور به کارشناسان و متخصصان داخلی به دلیل تحریم را یکی از عوامل توسعه و پیشرفت نام می‌برند. ایشان در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام (۱۵ مردادماه ۱۳۸۲) تصریح کردند:

«در عرصه فناوری - پتروشیمی، نفت، فولاد، تولیدات و صنایع دفاعی - پیشرفت‌ها حیرت‌آور است. سامانه‌های دفاعی‌ای که امروز در کشور تولید می‌شود، یک روز به رؤیا و خواب هم نمی‌آمد که کشور ما بتواند حتی محصولاتش را داشته باشد؛ اما امروز اینها را تولید می‌کنند. در فناوری برتر که در دنیا با افتخار از آن یاد می‌شود، مجبور شدند علیرغم همه دشمنی‌ها بگویند ایران جزء ده کشوری است که توانسته چرخه سوخت هسته‌ای تولید کند. این چیز کمی نیست.

اگر فشار اقتصادی نبود تحریم اقتصادی نبود تحریم علمی نبود استعدادهای جوان‌های ما مجال بروز پیدا نمی‌کردند یعنی همه چیز حاضر بود آماده بود دنبالش نمی‌رفتند به آن نمی‌رسیدند. تحریم کردند استعداد درونی به جوش آمد ملت بالا کشید ملت رشد کرد این پرچم‌هی برافراشته‌تر شد. بعد از این هم همین است. «یریدون لیطفوا نور الله بأفواههم و الله متم نوره ولو کره الکافرون» می‌خواهند نور را خاموش کنند، اما خدا اراده کرده این نور کامل شود»^۱.

رهبر معظم انقلاب در خطبه‌های نماز جمعه تهران (۱۵ بهمن‌ماه ۱۳۸۹)، تحریم را یکی از کاتالیزورهای خودکفایی در تولید بنزین برشمرد و تأکید کردند:

«پافشاری غرب بر تضييع حقوق هسته‌ای ملت ایران باعث پایداری بیشتر ملت و مسئولان نظام شد و همه جهانیان فهمیدند ایران در مسئله هسته‌ای به پیشرفت‌های غیرقابل انتظاری دست‌یافته و هیچ فشاری نمی‌تواند ملت ایران را وادار به عقب‌نشینی کند. ایشان تلاش غرب برای تحریم فروش بنزین به ایران را از دیگر مسائلی دانستند که باعث شد مسئولان کشور جدی‌تر به فکر خودکفایی در تولید بنزین بیافتند»^۲.

رهبر انقلاب به چالش کشیده شدن سلطه آمریکا در نزد اذهان عمومی به دلیل استقامت ایران در برابر تحریم‌ها را یکی دیگر از مزیت‌های تحریم نام می‌برند. ایشان تحول در زمینه فناوری‌های نوظهور همچون نانو یا تولید سلول‌های بنیادی را یکی از مزیت‌های تحریم و اعتماد به متخصصان داخلی ارزیابی می‌کند. از طرفی شکوفا شدن استعدادهای نهفته داخلی در شرایط تحریم، یکی از مصادیق بروز و ظهور قدرت نرم است. تحریم‌ها با این هدف اعمال می‌شوند که نقش ضربه‌گیر را برای توسعه و پیشرفت ایفا کنند درحالی که در عمل نقش کاتالیزوری را برای خودکفایی در برخی حوزه‌ها ایفا کرده‌اند.

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=7808>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=contentShow&id=7772>

رهبر فرزانه انقلاب در خطبه‌های نماز جمعه تهران مورخ ۱۴ بهمن‌ماه ۱۳۹۰ فرمودند:

«این تحریم‌ها از دو جهت به نفع ماست اولاً وقتی ما تحریم بشویم به استعداد و ظرفیت داخلی رو می‌آوریم از داخل رشد می‌کنیم همچنان که در این سی سال این مسئله اتفاق افتاده است. اگر در زمینه سلاح تحریم نمی‌شدیم امروز این پیشرفت‌های عجیب را نداشتیم اگر در قضیه اتمی اینها نیروگاه بوشهر را خودشان ساخته بودند ما در غنی‌سازی پیشرفت نمی‌کردیم اگر درهای علم را به روی ما بسته بودند ما در سلول‌های بنیادی و هوافضا و فرستادن ماهواره به آسمان به اینجاها نمی‌رسیدیم. پس هرچه ما را تحریم می‌کنند ما به ظرفیت داخلی خودمان متوجه می‌شویم و رو می‌آوریم و این ظرفیت و استعداد روز به روز مثل چشمه جوشانی شکوفا می‌شود. پس این تحریم به نفع ماست. جهت دومی که این تحریم‌ها به نفع ماست این است که اینها همین‌طور مرتباً در تبلیغاتشان می‌گویند ما این تحریم‌ها را می‌خواهیم بر ایران اعمال کنیم تا ایران را وادار به عقب‌نشینی کنیم حالا مثلاً در قضیه هسته‌ای. پس همه دنیا فهمیدند که این تحریم‌ها برای فشار بر ایران برای عقب‌نشینی در قضیه هسته‌ای و قضایای دیگر است. خوب وقتی ما عقب‌نشینی نکردیم چه اتفاقی می‌افتد؟ این تحریم‌ها برای این است که ایران را وادار به عقب‌نشینی کنند ایران هم که عقب‌نشینی نخواهد کرد نتیجه این می‌شود که هیبت غرب و هیبت تهدیدهای غرب در چشم این ملت‌های منطقه که قیام کردند می‌شکند و عزت ملت ایران و قدرت ملت ایران در چشم اینها زیاد می‌شود و این به نفع ماست»^۱.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بارها در بیانات خود فرموده‌اند حرکت به سمت تعالی و پیشرفت در شرایط تحریم، از منظر بین‌المللی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران را نیز افزایش داده و ایران را به نماد مقاومت در برابر انحصارطلبی معرفی کرده است. برای مثال رهبری در پیام نوروزی خود مورخ ۳۰ اسفندماه ۱۳۸۷ تصریح نمودند:

«در سطح کشور هم مسائل مهمی از آغاز سال تا امروز داشته‌ایم. سال ۱۳۸۷ با خبرهای خوش هسته‌ای آغاز شد و ملت ایران آگاه شدند که جوانان آنها، دانشمندان متبحر و کوشای آنها توانستند علیرغم تحریم‌های جهانی، پیشرفت خودشان را در مسائل هسته‌ای کشور به اثبات برسانند و توانایی ملت ایران را در یک چنین مسئله مهمی به همه جهانیان ثابت کنند؛ این برای ملت ایران نه فقط در زمینه علمی، بلکه در زمینه‌های گوناگون دیگر، ارج و اعتبار جدیدی را در چشم‌های جهانیان به وجود آورد»^۲.

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=9093>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=5047>

۵-۱. پرهیز از بزرگنمایی گستره جغرافیایی تحریم

یکی از محورهای جنگ تبلیغاتی آمریکا و متحدانش، تداعی گسترده‌ی طراحی طراحان و حامیان تحریم جمهوری اسلامی ایران است، به همین دلیل همواره در دیپلماسی عمومی و رایزنی‌های خود تلاش کرده‌اند سایر کشورها را حتی در سطوح اقدامات جزئی با تحریم ایران همراه کنند. به همین منظور رهبر معظم انقلاب بارها در بیانات خود بر محدود بودن حامیان واقعی تحریم ایران اشاره کرده‌اند. برای مثال ایشان در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام مورخ ۳ مردادماه ۱۳۹۱ تصریح نمودند:

«اگر کشور در مقابل فشارهای دشمن - از جمله در مقابل تحریم‌ها و از این چیزها -

مقاومت مدبرانه کند، نه فقط این حربه کند خواهد شد، بلکه در آینده هم امکان تکرار چنین چیزهایی دیگر وجود نخواهد داشت؛ چون این یک گذرگاه است، این یک برهه است؛ کشور از این برهه عبور خواهد کرد. این چیزهایی که الان آنها تهدید می‌کنند، تحریم می‌کنند، جز آمریکا و جز رژیم صهیونیستی، هیچ‌کس ذینفع از این تحریم‌ها نیست. دیگران را با زور و با فشار و با رودربایستی و با این چیزها وارد میدان کردند»^۱.

۶-۱. تقویت اعتماد به نفس نیروهای مسلح و نخبگان علمی کشور

یکی از ملزومات نرم‌افزاری مورد نیاز برای پیشگیری از ورود به فاز بحران، حفظ و ارتقای روحیه نیروهای مسلح و امید به آینده است. اهمیت این امر هنگامی برجسته‌تر می‌شود که یکی از مهمترین مراکز ثقل دشمن در بخش هوشمندسازی تحریم‌ها، تضعیف روحیه نیروهای مسلح و به چالش کشاندن شعار «ما می‌توانیم» در بین دانشمندان و نخبگان ایرانی است. به همین منظور رهبر انقلاب با ترسیم دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در بخش‌های مختلف به‌ویژه صنایع هوا - فضا و فناوری‌های نوظهور این پیام را به حامیان تحریم یا مرعوبان داخلی داده‌اند که تحریم‌ها نه تنها روند تولید علم را متوقف نکرده بلکه تقویت بالندگی در حوزه‌های مختلف را موجب شده است که برکات آنها در میان‌مدت به منصفه تجلی و ظهور خواهد رسید. در همین ارتباط رهبری انقلاب در دیدار فرماندهان و کارکنان ارتش مورخ ۱۹ بهمن‌ماه ۱۳۸۷ فرمودند:

«از دل انواع و اقسام تحریم‌هایی که سال‌های متمادی است بر کشور ما تحمیل کرده‌اند،

ناگهان ماهواره‌ی امید بیرون می‌آید و به فضا پرتاب می‌شود. از دل همه سختگیری‌هایی که انجام دادند، ناگهان توانایی غنی کردن اورانیم - که یک کار محدود و محصور است و در بست، ملک طلق قدرت‌های بزرگ است و بدون اجازه آنها هیچ‌جا نباید برود - در این کشور رشد

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>

می‌کند و جان می‌گیرد و خودش را نشان می‌دهد. این نشان‌دهنده این است که دشمن نتوانسته، تحریم او هم اثر ندارد، تهدید او هم اثر ندارد. چرا؟ چون این ملت عزم راسخ خود را که متکی به آن ایمان عمیق هست، حفظ کرده است و حرکت می‌کند و پیش می‌رود و نمی‌توانند»^۱.

۷-۱. اتخاذ تمهیدات لازم برای اجرای اقتصاد مقاومتی

مرکز ثقل آماج تحریم‌های واشنگتن و متحدانش به سمت فلج‌سازی اقتصاد ایران از طریق تحریم انرژی و صنایع بانکداری متمرکز شده است. به همین دلیل رهبر انقلاب یکی از اقدامات لازم برای خنثی‌سازی تحریم را برنامه‌ریزی برای اجرای اقتصاد مقاومتی نام می‌برند. رهبر فرزانه انقلاب همچنین در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان مورخ ۸ مردادماه ۱۳۹۱ تصریح نمودند:

«اینکه ما عرض کردیم اقتصاد مقاومتی، این یک شعار نیست؛ این یک واقعیت است. کشور دارد پیشرفت می‌کند. ما افق‌های بسیار بلند و نویدبخشی را در مقابل خودمان مشاهده می‌کنیم. خوب، بدیهی است که حرکت به سمت این افق‌ها، معارضه‌ها و معارضه‌هایی هم دارد. بعضی از این معارضه‌ها انگیزه‌های اقتصادی دارد، بعضی انگیزه‌های سیاسی دارد؛ بعضی منطقه‌ای است، بعضی بین‌المللی است. این معارضه‌ها در مواردی هم منتهی می‌شود به همین فشارهای گوناگونی که مشاهده می‌کنید؛ فشارهای سیاسی، تحریم، غیرتحریم، فشارهای تبلیغاتی - اینها هست - لکن در لابلای این مشکلات، در وسط این خارها، گام‌های استوار و همت‌ها و تصمیم‌هایی هم وجود دارد که بناست از وسط این خارها عبور کند و خودش را به آن نقطه مورد نظر برساند؛ وضع کشور الان اینجوری است»^۲.

رهبر انقلاب در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام (۳ مردادماه ۱۳۹۱) به برخی الزامات اقتصاد مقاومتی اشاره و تأکید کردند:

«مسئله اقتصاد مهم است؛ اقتصاد مقاومتی مهم است. البته اقتصاد مقاومتی الزاماتی دارد. مردمی کردن اقتصاد، جزء الزامات اقتصاد مقاومتی است. این سیاست‌های اصل چهل و چهارم که اعلام شد، می‌تواند یک تحول به وجود بیاورد و این کار باید انجام بگیرد. البته کارهایی انجام گرفته و تلاش‌های بیشتری باید بشود. بخش خصوصی را باید توانمند کرد؛ هم به فعالیت اقتصادی تشویق بشوند، هم سیستم بانکی کشور، دستگاه‌های دولتی کشور و دستگاه‌هایی که می‌توانند کمک کنند - مثل قوه مقننه و قوه قضائیه - کمک کنند که مردم وارد میدان اقتصاد شوند»^۳.

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=contentShow&id=4764>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9592>

3. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=7211>

۸-۱. اتخاذ تدابیر مناسب برای دور زدن تحریم‌ها

یکی از الزاماتی که بایسته است برای حداقل‌رسانی آسیب‌های تحریم مورد توجه قرار گیرد، اتخاذ راهکارهای عملیاتی برای دور زدن تحریم‌هاست. در این میان، مرکز ثقل تحریم‌ها به سمت بخش‌های اقتصادی متمرکز شده است. رهبر فرزانه انقلاب نیز در دیدار فعالان و برگزیدگان اقتصادی (۲۶ مردادماه ۱۳۹۰) اشاره کردند:

«هدف تحریم‌ها فلج کردن اقتصادی است. البته این افتخار را ملت ایران دارد که سی‌و‌دو سال است دارد این تحریم‌ها را تحمل می‌کند. البته توسعه تحریم‌ها و تنوع تحریم‌ها در سال‌های اخیر بیشتر بوده لکن در مقابل توسعه و تنوع فعالیت‌های سازنده در کشور کوچک و ناچیز است. سی سال پیش که تحریم‌ها را علیه ما شروع کردند آن تحریم‌ها ممکن بود علیه ما کارگزرتر واقع بشود تا تحریم‌هایی که امروز علیه ما دارند تصویب و اجرا می‌کنند و همین‌طور می‌و عده هم می‌دهند که بیشترش خواهیم کرد. این معنایش این است که ما در مقابل تحریم‌ها تدریجاً یک حالت ضدضربه پیدا کردیم می‌توانیم به شکل‌های مختلف با تحریم‌ها مقابله کنیم یا با دور زدن تحریم‌ها که شگرد خوب و جالب و ظریفی است و خوب است که دولت و ملت این شگرد را به‌کار ببرند یا از جهت روآوردن به ظرفیت‌های درونی‌ای که کار بنیادی و زیربنایی است و حتماً باید انجام بگیرد»^۱.

گفتار دوم - مواضع رهبر انقلاب در خصوص موضوع هسته‌ای

یکی از ابزارهای واشنگتن برای افزایش هزینه‌های نظام برای بومی‌سازی فناوری هسته‌ای، تهدیدسازی مجازی از ماهیت و اهداف برنامه‌های اتمی ایران با توجیه ابزاری از گفتمان مقابله با تکثیر تسلیحات کشتارجمعی است. در همین ارتباط نقش رهبر انقلاب در ترسیم نقشه راه سیاست‌های هسته‌ای کشور و تقویت آستانه مقاومت ملی برای مقابله با تهدیدهای چندلایه‌ای آمریکا و متحدانش بسیار حائز اهمیت بوده است.

مهمترین محورهایی را که رهبر فرزانه انقلاب در بخش هسته‌ای بر آنها تأکید کرده‌اند عبارتند از:

۱-۲. پرهیز از رویکرد وادادگی و انفعالی در دفاع از حقوق هسته‌ای ملت

رهبر فرزانه انقلاب یکی از خطوط قرمز نظام را مقاومت فعال در برابر زیاده‌خواهی‌های آمریکا و

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=8474>

متحدانش اعلام کرده‌اند. برای مثال ایشان در دیدار اقشار مختلف مردم قم در سالروز عید سعید غدیر (۱۸ دی ماه ۱۳۸۵) فرمودند:

«انرژی هسته‌ای که برای ملت ایران یک دستاورد بومی است، افتخار اینجاست. این، برای دنیای اسلام مایه افتخار است. اینکه حالا بنشینند آمریکایی‌ها و انگلیسی‌ها و چند تا از دولت‌های عربی - یکی یا چند تا - راجع به انرژی هسته‌ای ایران و اینکه باید ما نگذاریم، باید تحریم کنیم، باید چه کنیم، باید خیال اسرائیل را از این جهت آسوده کنیم، با هم بحث کنند، این از طرف دولت‌های اسلامی یک خطای سیاسی است. دولت‌های اسلامی باید افتخار کنند؛ باید بدانند این قوت، قوت آنهاست. البته ملت ایران بدون تردید از حق خود نمی‌گذرد و مسئولان کشور هم حق ندارند از حق ملت ایران صرف‌نظر کنند».

رهبری همچنین در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام (۳ سوم مردادماه ۱۳۹۱) تصریح نمودند:

«یک روزی بود که مسئولین ما قانع بودند اجازه بدهند ما ۲۵ سانتریفیوژ در کشور داشته باشیم؛ آنها گفتند نمی‌شود! اینها قانع شدند که ۵ تا سانتریفیوژ داشته باشیم؛ باز هم گفتند نمی‌شود! مسئولین ما قانع شدند که ۳ تا سانتریفیوژ داشته باشیم؛ باز هم گفتند نمی‌شود! امروز گزارش را شنیدید، یازده هزار سانتریفیوژ داریم! اگر ما آن عقب‌نشینی‌ها را، آن انعطاف‌ها را ادامه می‌دادیم، امروز از پیشرفت هسته‌ای که هیچ خبری نبود، به این نشاط علمی هم که در چند سال اخیر در کشور وجود پیدا کرده - این حرکت علمی، این جوان‌ها، این ابتکارات، اختراعات، پیشرفت‌های گوناگون در بخش‌های مختلف - قطعاً لطمه می‌خورد؛ چون اولاً نسبت به هریک از آنها ممکن بود یک بهانه‌ای بیاورند؛ ثانیاً حرکت هسته‌ای و صنعت هسته‌ای، نماد پیشرفت یک کشور است. این هم یک واقعیت دیگر است».^۱

۲-۲. برقراری موازنه راهبردی در مذاکرات هسته‌ای

یکی از دلایل شکست مذاکرات هسته‌ای، نبود توازن بین مطالبات آمریکا و متحدانش با مزیت‌هایی است که جمهوری اسلامی ایران به دست می‌آورد. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به طرح‌های پیشنهادی غرب، مشوق‌های آن را به آب‌نباتی تشبیه کردند که در دهان بچه‌ای بگذارند. برای مثال ایشان در حرم مطهر رضوی (اول فروردین‌ماه ۱۳۹۱) فرمودند:

«ملت ما مشاهده کرد که همه دنیا به سرمداری آمریکا علیه حرکت هسته‌ای ایران قیام کردند تحریم کردند دعوا کردند تهدید نظامی کردند گفتند حمله می‌کنیم چه می‌کنیم. مسئولین

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>

کشور نه فقط عقب‌نشینی نکردند بلکه علیرغم دشمن امکانات هسته‌ای خودشان را هر سال چندین برابر از سال قبل بیشتر کردند. آنجا مردم دیدند که مسئول کشورشان دستور داد همان امکاناتی که داشتند همه را در مقابل تهدید غربی‌ها یا به قول خودشان در مقابل مشوق‌های غربی‌ها جمع کردند. مثل اینکه یک آب‌نبات ترشی شکلاتی توی دهن یک بچه‌ای بگذارند به اینها مشوق دادند اینها هم همه را از دست دادند و رفتند خوب ملت این را می‌بیند دلش خون می‌شود غرورش جریحه‌دار می‌شود.^۱

۲-۳. حمایت از مذاکرات سازنده در فضای بدون ارباب و تهدید

رهبری نظام بارها در بیانات خود از مذاکره در شرایط عادلانه و فارغ از هرگونه فضا سازی تبلیغاتی تأکید فرموده‌اند. از منظر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، یکی از دلایل شکست مذاکرات به این دلیل است که آمریکا از منظر یک ابرقدرت و بازیگر سلطه‌گر به ایران نگاه می‌کند. برای مثال ایشان در دیدار کارگزاران نظام (۲۷ مردادماه ۱۳۸۹) فرمودند:

«ما اهل مذاکره‌ایم اما نه با آمریکا. علت هم این است که آمریکا صادقانه مثل یک مذاکره‌کننده معمولی وارد میدان نمی‌شود مثل یک ابرقدرت وارد مذاکره می‌شود. ما با چهره ابرقدرتی مذاکره نمی‌کنیم. ابرقدرتی را بگذارند کنار تهدید را بگذارند کنار تحریم را بگذارند کنار برای مذاکره یک هدف و نهایت مشخصی فرض نکنند که باید مذاکره به آنجا برسد.^۲

رمزگشایی از رهنمودهای رهبری حامل این پیام است که متولیان دیپلماسی هسته‌ای کشور ضمن حمایت از مذاکرات منطقی و رو به جلو بایسته است چارچوب مشخص را در مذاکرات پیگیری کنند که منطق آن مبتنی بر نفی سلطه‌گری و احترام به حقوق مسلم جمهوری اسلامی ایران است. در بیانات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ترکیب مناسب و هوشمندانه‌ای از سیاست‌های تعاملی - تهاجمی را می‌توان مشاهده کرد. ایشان در دیدار مسئولان نظام (۶ آبان‌ماه ۱۳۸۳) بر رعایت خطوط قرمز در مذاکرات تأکید و تصریح نمودند در صورتی که ملت ایران به این نتیجه رسید که طرف‌های صحبت به منطق پایبند نیستند، گفتگو با آنها را ترک خواهد کرد. ایشان صراحتاً فرمودند:

«ملت ایران زنده است. موجود زنده، هم اهل منطق است، هم اهل حرکت است، هم اهل تعامل است، هم اهل دفاع است، هم اهل مشت زدن است؛ آنجایی که لازم باشد. آنچه ما در این زمینه عرض می‌کنیم، این است که بی‌منطق حرکت کردن، مورد قبول و پذیرش جمهوری اسلامی و ملت بزرگ ایران قرار نمی‌گیرد و اگر به هر شکل تهدیدی در مذاکرات پیش آمد، نشان‌دهنده

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9271>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=7123>

عدم برخورداری از منطق است. اگر منطق باشد، تهدید نیست. اگر تهدید شد، نشان‌دهنده بی‌منطقی است و بی‌منطقی، ما را از اصل گفتگو و ادامه همکاری با طرف‌های مربوط به آژانس و غیره باز خواهد داشت»^۱.

۴-۲. بومی‌سازی تأمین سوخت هسته‌ای

یکی از اهداف طراحان و مجریان تحریم جمهوری اسلامی ایران، بازنگری تهران برای تولید بومی سوخت هسته‌ای است. به همین دلیل رهبری مکرراً در بیانات خود بر لزوم انعکاس مناسب دستاوردهای داخلی و حرکت به سمت تولید سوخت هسته‌ای با تکیه بر دانشمندان و کارشناسان داخلی تأکید فرموده‌اند. برای مثال ایشان در صحن جامع رضوی مورخ اول فروردین‌ماه ۱۳۹۱ فرمودند:

«درباره مسئله هسته‌ای من یک جمله عرض بکنم. خلاصه حرف دشمن این است که به ملت ایران می‌گوید شما فناوری هسته‌ای را نداشته باشید. چرا؟ برای اینکه فناوری هسته‌ای، شما را در عرصه‌های مختلف نیرومند می‌کند؛ شما این فناوری را نداشته باشید تا ضعیف بمانید، تا بتوان راحت‌تر به شما زورگویی کرد. مردم باید توجه کنند که اعماق حرف دشمن چیست. مسئله این است، انرژی هسته‌ای و توانایی تولید سوخت هسته‌ای، در طول سال‌های نه‌چندان دور آینده، یک نیاز مبرم و قطعی برای ملت ایران است. اگر ملت ایران امروز برای کشور خود فناوری هسته‌ای را تحصیل نکند، چند سال بعد، آن روزی که این جوان‌ها وارد بازار کار و فعالیت می‌شوند، آن روزی که جمعیت ملت ایران میلیون‌ها نفر از حالا بیشتر است؛ آن روز، ملت در یکی از اساسی‌ترین نیازهای خود مجبور است دستش را به طرف بیگانگان و احیاناً دشمنان دراز کند....»

اگر کشور ما بیست سال دیگر انرژی هسته‌ای نداشته باشد، برای راه‌اندازی یک کارخانه، دستش به سمت کسانی دراز است که پیشرفت ملت ایران را به هیچ قیمتی نمی‌پسندند. آبرو و عزت ملت را می‌گیرند تا یک مختصری از آنچه که در اختیار دارند، به این ملت بدهند.

من یک وقتی در همین مشهد در حضور جمعیت عظیم مردم گفتم، اگر این نفتی که امروز در اختیار ماست، در اختیار اروپا و آمریکا بود، ما برای هر بشکه‌اش باید در مقابل آنها سجده می‌کردیم تا یک بشکه نفت به ما بدهند؛ مگر می‌دادند؟! اینها می‌خواهند پانزده سال، بیست سال آینده ملت ایران برای نیاز صنعتی و کشاورزی خود و برای جریان حیات در کشور خود، محتاج آنها باشد؛ برود در خانه‌ی آنها؛ اهمیت انرژی هسته‌ای این است. حالا می‌گویند انرژی هسته‌ای برای درمان و مصارف پزشکی هم به‌کار می‌رود؛ بله، اینها هم است؛ اما اینها درجه

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2645>

چندم است. در درجه‌ی اول این یک نیاز اساسی و اصلی برای کشور ماست... .

آن چیزی که آمریکا به ما می‌گوید، این است که شما این فناوری‌ای را که خودتان هم به دست آورده‌اید، این را بگذارید کنار، ما به شما سوخت هسته‌ای می‌دهیم. یعنی چه؟ یعنی شما نیروگاه بسازید، بعد برای سوخت این نیروگاه بیاید سراغ ما تا ما با هر شرایط و هر قیمتی که دلمان خواست، آن را به شما بدهیم. مثل این می‌ماند که امروز نفت در اختیار آمریکا باشد، بخواهد به ما نفت بدهد.^۱

رهبر فرزانه انقلاب همچنین در دیدار کارگزاران نظام (۲۷ مردادماه ۱۳۸۹) فرمودند:

«در قضیه هسته‌ای چرخه تولید سوخت حق ماست و ما از این حق کوتاه نخواهیم آمد و دست بر نخواهیم داشت این حق ماست. ما می‌خواهیم سوخت را تولید کنیم. چندین هزار مگاوات ما به سوخت هسته‌ای نیاز داریم. نیروگاه‌های هسته‌ای باید به وجود بیاید. خوراک این نیروگاه‌ها باید در داخل تولید بشود. اگر قرار شد برای خوراک این نیروگاه‌ها به خارج متوسل بشویم و محتاج باشیم امور کشور نخواهد گذشت باید داخل بتواند خودش تولید کند».^۲

۲-۵. خروج انحصار دانش هسته‌ای از بین چند قدرت سلطه‌گر

یکی از مبانی دیپلماسی هسته‌ای که رهبری انقلاب بر آن تأکید می‌کند، اتخاذ گام‌های عملیاتی برای خارج ساختن انحصار علمی دانش هسته‌ای با اتکا به دانشمندان بومی است. رهبری این اقدام را نوعی تجلی قدرت نرم و الگوپذیری کشورهای جهان سوم از نماد مقاومت ایران ارزیابی می‌کند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس و مسئولان سازمان انرژی اتمی و جمعی از دانشمندان هسته‌ای کشور در سوم اسفندماه ۱۳۹۰، بزرگ‌ترین دستاورد موفقیت و پیشرفت‌های دانشمندان جوان در عرصه علم و فناوری هسته‌ای را ایجاد احساس عزت نفس و عزت ملی در کشور و ارائه الگویی به ملت‌های منطقه و جهان از توانایی یک ملت برای ایستادگی در مقابل فشارها استقلال و توانایی شکستن انحصار علمی قدرت‌های استکباری دانستند و تأکید کردند ملت ایران هیچ‌گاه به دنبال سلاح هسته‌ای نبوده و نخواهد بود و به دنیا نیز ثابت خواهد کرد سلاح هسته‌ای اقتدارآفرین نیست، بلکه یک ملت با اتکا به استعدادها و ظرفیت‌های بالای انسانی و طبیعی خود توانایی شکستن اقتدار متکی به سلاح هسته‌ای را دارد.^۳

رهبری انقلاب همچنین شکسته شدن انحصار هسته‌ای را در راستای منافع جنبش عدم تعهد

ارزیابی می‌کند و در شانزدهمین اجلاس سران جنبش عدم تعهد (۹ شهریورماه ۱۳۹۱) نیز فرمودند:

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9271>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7123>

3. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9182>

«شکستن انحصار چند کشور غربی در تولید انرژی هسته‌ای در چارچوب معاهده عدم اشاعه، به سود همه کشورهای مستقل و از جمله کشورهای عضو جنبش عدم تعهد است»^۱.

پیشتر نیز رهبر انقلاب در دیدار مسئولان سازمان انرژی اتمی و کارشناسان هسته‌ای (۲۵ خردادماه ۱۳۸۵) بر حمایت اکثریت اعضای جنبش عدم تعهد برای تغییر وضع موجود تأکید و حمایت این جنبش از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران را یکی از دلایل همفکری اکثریت اعضای آن برای خروج از انحصار هسته‌ای نام می‌برند. ایشان تصریح نمودند:

«ملت‌های دنیا که هیچ، حتی دولت‌های دنیا که نشانه آن بیش از صد کشور غیرمتعهد و حدود پنجاه کشور اسلامی است که در کنفرانس اسلامی و در جنبش عدم تعهد گرد آمده‌اند و چند مجموعه دیگر که اکثریت قاطع کشورهای دنیا هستند، همه طرفدار این هستند که انرژی هسته‌ای از انحصار چند قدرت مدعی و طلبکار جهانی بیرون بیاید و ملت ایران را برای اینکه در این راه شجاعانه ایستاده، از ته دل تحسین و تشویق می‌کنند»^۲.

۶-۲. روشنگری در خصوص استفاده ابزاری آمریکا از سازمان‌های نظارتی خلع سلاح گزارش‌های مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی همواره یکی از ابزارهای آمریکا و متحدانش برای اعمال فشار بر جمهوری اسلامی ایران بوده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای نیز بارها بر نقش دوگانه سازمان بین‌المللی انرژی اتمی و استفاده ابزاری آمریکا از نهادهای نظارتی خلع سلاح تأکید فرموده‌اند. برای مثال ایشان در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل‌های دانشجویی (۲۴ مهرماه ۱۳۸۴) فرمودند:

«آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای، وابسته به سازمان ملل است و برای نظارت بر عدم اشاعه سلاح‌های هسته‌ای به وجود آمده. شما ببینید برخوردش با کشورها چگونه است؛ تبعیض‌اش چگونه است؛ دخالت عنصر سیاسی در آن چگونه است؛ به خاطر اینکه زر و زور در آن تسلط دارند»^۳.

۷-۲. تنویر افکار عمومی از دلایل واشنگتن برای اعمال فشار بر سیاست‌های هسته‌ای ایران یکی از الزامات نرم‌افزاری مدیریت استراتژیک دیپلماسی هسته‌ای، تنویر افکار عمومی و مسئولان درخصوص ماهیت و اهداف سیاست‌های خصمانه آمریکا و متحدانش است. رهبری نیز بارها در بیانات خود دلایل سیاست‌های خصمانه واشنگتن را تشریح کرده‌اند. ایشان در بیانات خود در دیدار

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9705>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2906>

3. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2811>

مسئولان نظام (۶ آبان‌ماه ۱۳۸۳) یکی از اهداف آمریکا را مشغول کردن نظام اسلامی ارزیابی کردند تا ذهن مدیران، مسئولان، مجلس، دولت و دست‌اندرکاران گوناگون را از مسائل جاری و کاری کشور در بخش‌های مختلف - چه بخش قضایی، چه بخش اجرایی، چه بخش تقنینی - منصرف و غافل کنند.^۱

رهبری انقلاب یکی از دلایل فشار آمریکا بر موضوع هسته‌ای ایران را جلوگیری از نسخه شدن ایران برای سایر کشورها ارزیابی می‌کنند، به طوری که ایشان در دیدار اعضای مجلس خبرگان (۳۱ شهریورماه ۱۳۸۳) تصریح نمودند:

«آنچه که دشمنان گردن کلفت و قوی پنجه اسلام و جمهوری اسلامی از آن می‌ترسند، همین نسخه شدن و الگو شدن است. از موشک و اتم و این چیزها اسم می‌آورند، لکن حقیقت قضیه این است که اینها از موشک و از اتم و از چرخه سوخت و غنی‌سازی نیست که می‌ترسند، بلکه ترس اینها از این است که این الگو دارد خودش را بر ذهنیت و بر باور دنیای اسلام روز به روز بیشتر تحمیل می‌کند و ذهنیت، این واقعیت را دارد می‌پذیرد. می‌گفتند که این از بین خواهد رفت، می‌گفتند قابل ادامه نیست، می‌گفتند در زمینه‌های علمی، اقتصادی و مسائل دیگر کم خواهد آورد؛ اما دیدند این طور نیست».^۲

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بر این نکته تأکید فرموده‌اند که حتی غربی‌ها نیز اذعان دارند که دستیابی به تسلیحات هسته‌ای ادعایی واهی است ولی همواره از آن به عنوان ابزاری برای اعمال فشار بر ایران استفاده می‌کنند. برای مثال ایشان در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام (سوم مردادماه ۱۳۹۱) تصریح نمودند:

«این هم که می‌گویند مقابله با جمهوری اسلامی برای سلاح هسته‌ای است، دروغ است؛ این را ما اول با حدس بیان می‌کردیم، بعد در مذاکرات و مبادلات بین‌المللی برای ما روشن شد که آنها می‌دانند جمهوری اسلامی دنبال سلاح هسته‌ای نیست؛ این را باور کردند و قبول دارند و واقعیت هم همین است؛ در عین حال مسئله سلاح هسته‌ای را مطرح می‌کنند. پس ادعای اینکه این فشارها، این تحریم‌ها، این محاصره‌ها، این دشمنی‌ها و خصومت‌ها به خاطر مسئله سلاح هسته‌ای و مسئله توان هسته‌ای است، یک دروغ است؛ این دروغ بودن هم یک واقعیت است.

واقعیت این است که مخالفت آنها به خاطر اصل انقلاب و اصل تشکیل نظام اسلامی است. اینها در این منطقه با خیال راحت داشتند حکومت می‌کردند. کشوری مثل ایران با این منابع سرشار، با این امکانات فراوان، توی مشت آنها بوده است؛ هر کار می‌خواستند، می‌کردند؛ هر تصمیمی

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2645>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2634>

می‌خواستند، می‌گرفتند؛ از امکانات این کشور در پیشبرد مقاصد خودشان همه استفاده‌ها را می‌کردند، ولی الان از آن محروم شده‌اند.

در حوزه بعضی از دانش‌های مهم و انحصاری و منحصر به فرد - در لیزر، در نانو، در سلول‌های بنیادی، در صنعت هسته‌ای - کشور رتبه پیدا کرده. خوب، اینها الگوسازی در دنیای اسلام است».

۸-۲. تبیین اهمیت دانش هسته‌ای در منظومه امنیت ملی

یکی از الزامات مدیریت راهبردی دیپلماسی هسته‌ای، جایابی و معرفی دقیق صنعت هسته‌ای در منظومه امنیت ملی است. برای مثال ایشان در دیدار دانشمندان هسته‌ای مورخ ۳ اسفندماه ۱۳۹۰ تصریح نمودند:

«البته ابعاد کار - همین‌طور که گفتم - خیلی متعدد است. در تبلیغات سعی کردند و می‌کنند که وانمود کنند این یک کار صرفاً ایدئولوژیک است؛ یعنی به منافع ملت و منافع کشور ارتباط ندارد؛ درحالی که کار شما یک کاری است که مستقیماً به منافع ملی ارتباط دارد. کار انرژی هسته‌ای این است؛ مستقیماً به منافع ملی ارتباط پیدا می‌کند... مسئله این نیست که ما خواهیم توانست از صنعت هسته‌ای برای مصارفی که به سود منافع ملی است، استفاده کنیم؛ مسئله این است که این حرکت، به جوان‌های این کشور، دانشمندان این کشور، آحاد مردم این کشور، عزم و تصمیم راسخ می‌بخشد و آنها را در این راه ثابت‌قدم می‌دارد؛ این مهم است»^۱.

۹-۲. تصریح بر جا نداشتن تسلیحات اتمی در اسلام

استناد به فتوای ولی فقیه و مراجع عظام تقلید مبنی بر جا نداشتن تسلیحات هسته‌ای در فقه و شرع اسلام، یکی از ابزارهای اعتمادسازی محسوب می‌شود. در همین ارتباط رهبر انقلاب نیز در دیدار دانشمندان هسته‌ای (۳ اسفندماه ۱۳۹۱) تصریح نمودند:

«جنجالی که راه می‌اندازند، با هدف این است که ما را متوقف کنند. می‌دانند که ما دنبال سلاح هسته‌ای نیستیم؛ این را فهمیده‌اند، دانسته‌اند. من شک ندارم که دستگاه‌های تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز در این کشورهایی که جلوی ما ایستاده‌اند، اطلاع دارند و می‌دانند که ما دنبال سلاح هسته‌ای نیستیم. واقعاً سلاح هسته‌ای به صرفه ما نیست؛ علاوه بر اینکه از لحاظ فکری و نظری و فقهی، ما این کار را خلاف می‌دانیم و این حرکت را حرکت خلافی می‌دانیم. ما استفاده از

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9182>

این تسلیحات را گناه بزرگ می‌دانیم و نگهداشتنش را یک کار بیهوده پرضرر پرخاطر می‌دانیم و هرگز دنبالش هم نمی‌رویم. آنها هم این را می‌دانند، اما روی این نقطه فشار می‌آورند برای اینکه این حرکت را متوقف کنند»^۱.

۱۰-۲. تأثیر نداشتن ترور دانشمندان هسته‌ای در اراده ملی

رهبری انقلاب، ترور دانشمندان هسته‌ای را یکی دیگر از کدهای ناکارآمدی تحریم‌ها و پیشرفت دستاوردهای اتمی با تأکید بر متخصصان داخلی ارزیابی می‌کند. برای مثال ایشان در دیدار اقشار مختلف مردم خانواده شهدا و ایثارگران در آستانه انتخابات مجلس نهم (۱۰ اسفندماه ۱۳۹۰) تصریح نمودند:

«ما امروز در همه ابعاد با یک نگاه راهبردی داریم پیش می‌رویم. ممکن است در یک بخشی در یک گوشه‌ای یک کوتاهی وجود داشته باشد، اما حرکت عظیم به‌طور عموم به طرف جلو بوده است و ملت اجازه نداده است که دشمن از توطئه‌ای که می‌کند شاد بشود. همه کار کردند جوان‌های ما را توی خیابان‌ها شهید کردند دانشمندان ما را به‌وسیله مزدوران قاتل خودشان تروریست‌های خودشان به شهادت رساندند کار سیاسی کار تبلیغاتی کار اقتصادی کار امنیتی جاسوس بفرستند از این کارها مرتب دارند می‌کنند خرج هم می‌کنند چه جور برای اینکه بتوانند ملت ایران را خسته کنند. شما نگاه کنید ببینید ملت ایران امروز بانشاط‌تر و شاداب‌تر و عازم‌تر از همیشه است. جوان امروز از جوان ده سال و بیست سال قبل اگر سرحال‌تر و بانشاط‌تر و پرانگیزه‌تر نباشد کمتر نیست. این نشانه حرکت به جلوی ملت ایران و عقب‌نشینی آنهاست. خدای متعال هم برای این ملت جور آورده. همین انتخابات‌ها همین پای صندوق رفتن‌ها همه اینها مظهر حضور مردم و مظهر نشان دادن اقتدار مردم است»^۲.

رهبر معظم انقلاب ترور دانشمندان هسته‌ای ایران که اکثر آنان از نسل سوم انقلاب هستند را بیانگر رویش انقلاب در بین جوانان ارزیابی می‌کند. برای مثال ایشان در خطبه‌های نماز جمعه تهران (۱۴ بهمن‌ماه ۱۳۹۰) تصریح کردند:

«احمدی روشن و رضایی نژاد و امثال اینها نسل سوم انقلابند. همین حرکت عظیم این جوان‌ها که بعد از شهادت احمدی روشن اعلام کردند ما حاضریم بیاییم کار کنیم خیلی مهم است اینها را نباید دستکم گرفت. یکی از نقاط قوت و مثبت ما همین است که این ارزش‌ها به نسل‌های دوم و سوم منتقل شد، البته ریزش داشته‌ایم توبه‌کار از انقلاب و پشیمان از انقلاب داشته‌ایم

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2598>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=9194>

اما رویش‌های ما بیشتر از ریزش‌های ما بوده است. نیروهای فرسوده ریزش پیدا کردند، اما نیروهای جوان و باطراوت بالا آمدند و رویش پیدا کردند»^۱.

۱۱-۲. تأکید بر خلع سلاح هسته‌ای فراگیر و جهانشمول

رهبر معظم انقلاب یکی از اولویت‌های دیپلماسی هسته‌ای را اتخاذ گام‌های عملیاتی برای خلع سلاح هسته‌ای فراگیر و جهانشمول ارزیابی و بر اجرای کامل مفاد معاهده منع تکثیر تأکید می‌کنند. برای مثال ایشان در پیامی به اجلاس بین‌المللی خلع سلاح (۲۸ فروردین ماه ۱۳۸۹) فرمودند:

«بزرگ‌ترین ناقضین معاهده عدم اشاعه قدرت‌هایی هستند که علاوه بر نقض تعهد خود در ماده (۶) معاهده برای خلع سلاح هسته‌ای حتی در اشاعه عمودی و افقی این سلاح‌ها گوی سبقت را از دیگران ربوده و منجمله با کمک به تسلیح رژیم صهیونیستی به سلاح‌های هسته‌ای و حمایت از سیاست‌های آن رژیم در اشاعه واقعی این سلاح‌ها نقش مستقیم و مغایر تعهدات خود بر مبنای ماده (۱) معاهده ایفا کرده و منطقه خاورمیانه و جهان را با تهدیدی جدی روبرو کرده‌اند»^۲.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

یکی از ابعاد قدرت نرم کشور در بخش مدیریت راهبردی دیپلماسی هسته‌ای، همسویی سیاست‌ها با رهنمودها و سیاست‌های کلی است که رهبر معظم انقلاب در سخنرانی‌ها و دیدارهای مختلف بر آنها تأکید کرده‌اند. در این راستا مهمترین ابعاد نقش رهبری در مدیریت پیشگیرانه بحران هسته‌ای بر اساس انگاره ۴ عبارتند از:

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9093>

2. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=6675>

انگاره ۴. ابعاد نقش رهبری در مدیریت راهبردی دیپلماسی هسته‌ای

منابع و مأخذ

1. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7772>
2. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>
3. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=7585>
4. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9182>
5. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=7808>
6. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=9093>
7. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=5047>
8. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>
9. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=contentShow&id=4764>
10. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9592>
11. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=7211>
12. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=8474>
13. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>
14. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9271>
15. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2645>
16. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9271>
17. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7123>
18. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9182>
19. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9705>
20. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2906>
21. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2811>
22. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2645>
23. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2634>
24. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>
25. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=2598>
26. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=9194>
27. <http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9093>
28. <http://www.leader.ir/langs/fa/?p=bayanat&id=6675>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۶۲۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مواضع رهبر معظم انقلاب در خصوص تحریم‌ها و دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه امنیتی - دفاعی)

تهیه و تدوین: مصطفی دلاورپوراقدم

ناظر علمی: یوسف ترابی

متقاضی: معاونت سیاسی - حقوقی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. تحریم
۲. سند چشم‌انداز سیاست‌های هسته‌ای کشور
۳. اسناد بالادستی
۴. مدیریت راهبردی
۵. مذاکرات هسته‌ای

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۸/۸